Mevlana Celaleddin-i Rumi - Hazar Derneği

Hazar Derneği

6-7 dakika

Prof. Dr. Emin IŞIK

Mevlana Celaleddin M.S. 1207' de Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya geldi. Babası, Âlimler Sultanı demek olan Sultanu'l Ulema Muhammed Behauddin Veled; annesi, Harzemşahlar sülalesinden Belh Emiri Sultan Rukneddin kızı Mü'mine Hatun'dur.
Mevlana'nın gözünü açtığı o yıllarda bütün Türkistan şehirleri gibi, Harzemşahlar devletinin başşehri olan Belh de Moğol saldırılarının tehdidi altındaydı. Belh şehrine yönelik iki Moğol saldırısı da o zaman genç bir şehzade olan Celaleddin Harzemşah'ın kahramanca karşı koyması sayesinde geri püskürtülmüştü. Moğol saldırıları bütün dehşetiyle devam ediyor; her gün bir şehrin veya bir kasabanın işgal edildiği haberi geliyordu. Halk korku ve panik içinde batıya, o günkü adıyla "Diyar-ı Rum" denilen Anadolu'ya akın ediyordu.
Sultanu'l Ulema da yakınlarını ve talebelerini yanına alarak üç yüz kişilik bir kafile halinde Belh'den ayrıldı. (M.S. 1211)
Niyeti Nişabur üzerinden Bağdat'a, oradan da Hac yapmak için Mekke ve Medine'ye gitmekti. Nişabur'da büyük mutasavvıf Feriduddin Attar'ı ziyaret eden Sultanu'l Ulema, Bağdat'ta bizzat Halife Nasıruddin tarafından misafir edildi. Bağdat'taki misafirlikten sonra

Hac için Mekke ve Medine'ye gidildi. Hac dönüşü Şam, Halep ve Malatya üzerinden Erzincan'a, oradan da Karaman'a gelindi. Kafile her gittiği şehirde birkaç ay bazen de birkaç yıl kalıyordu. En uzun süreli ikametler Erzincan ve Karaman'da oldu: Erzincan'da dört yıl, Karaman'da ise yedi yıl kalmışlardı. Ancak Selçuklu Sultanı Aleaddin Keykubat'ın ısrarlı davetleri üzerine Konya'ya gelip yerleştiler. (M.S. 1227)

Dört yaşında bir çocuk olarak göç kervanına katılan Mevlana, on altı sene süren bu göçebe hayat sonunda Konya'ya gelip yerleştikleri zaman yirmi bir yaşında evli genç bir âlimdi. O'nun bilgisi yalnızca kitaplardan, babasından ve babası ile birlikte seyahat eden diğer âlimlerden öğrendikleriyle kalmıyordu. Moğol istilasının tahribatını, göç faciasının halk yığınlarını ne hallere düşürdüğünü görmek ve yaşamak suretiyle yaptığı gözlemlere de dayanıyordu. O'nun ne kadar dikkatli bir gözlemci olduğunu anlamak için verdiği mesajlara ve seçtiği misallere bakmak yeter.

Mevlana, babasından başka Seyyid Burhaneddin Tirmizi, Hâkim Senai, Muhyiddin Arabi, Sadreddin Konevi gibi devrin ulularından ders ve feyz almıştır. Ancak O'nun hayatına yön veren ve O'nu Mevlana yapan asıl mürşidin Şems-i Tebrizi olduğu kesindir. Büyük bir arif olan Şems, O'na Allah'a giden yolun akıl ve ilimden değil marifet ve muhabbetten geçtiğini öğretti. Mevlana, Şems ile tanıştıktan sonra büyük bir değişikliğe uğradı ve bütün düşüncesini sevgi temeli üzerine oturttu.

Mevlana Yüce Yaradan'ı ve yarattıklarını sevmek gerektiğini söylüyordu. Bir sevgi ve merhamet ummanı halinde bütün varlıklara kol kanat geriyor, herkesi kucaklıyordu. "Dünya sultanlarının saltanatı ölünce biter, bizim saltanatımız ise asıl ölünce başlar" diyordu. Nitekim 17 Aralık 1273'de dünyadan göçmesiyle ge

saltanatı başlamış oldu. Cenaze merasimine duyan gelmişti. Yahudiler, “O bizim Musamızdı”, Rum ve Ermeniler “O bizim İsamızdı” diye ağlıyorlardı. Öyle bir kalabalık vardı ki, halkın hücumunu önlemek için zabıta memurları değnek kullanmak zorunda kalmışlardı. Tabut çok yavaş yol alıyordu. Cenaze alayı ancak akşamüzeri musallaya varabilmişti. Şeyh Sadreddin Konevi namaz kıldırmak için tabuta yaklaştı ve bayıldı. O’nu geri çektiler. Gazi Siracuddin imamete geçip namaz kıldırdı. Kırk gün boyunca kabri başında hiç ziyaretçi eksik olmadı. Halk, yığınlar halinde gidip kabrini ziyaret ediyor, Kur’anlar ve dualar okuyordu…
Doğrusunu isterseniz O’nun türbesini yedi yüz yıl sonra da bu halk hala kafileler halinde ziyarete devam ediyor… Bu da O’nun sevgi dünyasındaki ebedi saltanatının devam ettiğini gösteriyor.
Seven sevdiğinin kuludur. Gerçek aşık, sevgili uğruna canını ve malını feda edendir. Allah, mü’minlerin mallarını ve canlarını cennetle satın almıştır. Oysa aşıklar, hiçbir karşılık beklemeden O’na can feda etmişlerdir. Allah en şiddetli aşk ile sevilmedikçe iman kemale ermez. İyilerin anıldığı yere Allah’ın rahmeti gelir. Bu söz elbette doğrudur, çünkü peygamber sözüdür. Ben diyorum ki, “aşıkların anıldığı yere Allah’ın kendisi gelir.” Çünkü yine O buyurmuştur ki; “seven sevdiği ile beraberdir. Dünya âşıkları, sevgiliden ayrı kaldıkları zaman hasret çeker, ah ederler. Oysa biz, sevgili bizimle olduğu halde hasret çekiyor, ah edip inliyoruz…”
Karun olsan yine iflasa sürükler seni aşk,
Padişah olsan eğer, kul-köle eyler seni aşk.

Şu tüten kandilimiz bin süreyyaya bedel,
Diri, ister ölü ol, gel, dirilirsin bize gel!

• Mirac bahsi üç merhale. Birincisi, yolculuğun fiziksel

olarak yaşanmış ve Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yani Mekke'den Kudüs'e kadar olan kısmı. Ondan sonra yolculuk, Cebrail (a.s) refakatinde Sidretü'l Münteha'ya kadar devam etti. Fakat Cebrail (a.s): "Bir adım daha atarsam yanarım" dedi. Cibril aklın ve vahyin meleğidir. Ref-ref, aşk ile kalbin çarpmasıdır. Hepsinin nihai hedefi aşka götürmektir. Ve aşk ile baki oluyoruz. Bilgi, Sidretü'l Münteha'ya kadardır. Sidre hudut demektir. Aklın ve hayalin hududu demektir. Sonrasına aşk ile gidilir. Aşk mertebesinde, bedene de ihtiyaç duyulmaz, bilgiye de.
• Siz üzümü normal yersiniz. Mevlana üzümü çocukların midesi tahrip olmasın diye suyunu sıkarak içiriyor. Ayeti, hadisi alıyor, bize şerbet yapıp sunuyor. Ayetlerdeki mesajları şiire dönüştürmesi bundan ibarettir.
• Mevlana: "Bazı âlimlerin Allah'ı ispat etmeye çalışmalarına şaşıyorum. Allah'ın varlığı sabittir, sen kulluğunu ispat etmeye çalış" diyor.
• Zahir ile batın birbiriyle çelişmez. Eğer zahirdeki manalar yerine oturmuyorsa ondan çıkacak batıni manalar o zaman yanlış olur. Eğer süt sağlamsa iyi peynir yapabilirsin.
• Altının sahtesi olur, tenekenin olmaz. Sahte alim sahte şeyh var diye hakikatine kızmaya gerek yok. Sahtelerinin çıkması o işin çok değerli olduğunu gösterir, aslının değerini ortaya koyar.